

AZ EGYESÍTETT KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNY ÉS KÖNYVTÁR

VÁROSI KÖNYVTÁR

GYŰJTŐKÖRI SZABÁLYZATA

A gyűjtőköri szabályzatban foglalt feladatok célja, hogy meghatározza azokat az elveket, amelyek alapján a gyűjtemény szervezése történik. A gyűjtemény az intézmény szolgáltatásainak alapja. Így a beszerzendő dokumentumok körének meghatározása csak a könyvtár által ellátott feladatok, valamint az intézmény székhelyének és vonzáskörzetének speciális tényezői alapján történhet.

Az ellátandó feladatok meghatározása a könyvtár jellege és típusa szerint történik. A tiszavasvári Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár - Városi Könyvtár általános gyűjtőkörű, nyilvános közművelődési/települési könyvtár. A beszerzendő és megőrzendő dokumentumok körét ez alapvetően meghatározza.

Az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről rendelkezései értelmében:

60/B. § (1) A könyvtár gyűjtőkörét, a gyűjtemény fejlesztésének, megőrzésének, a könyvtári dokumentumok archiválásának szempontjait a könyvtár fenntartója által jóváhagyott gyűjtőköri szabályzatban kell meghatározni. A gyűjtőköri szabályzatot a könyvtár nyilvánosságra hozza."

A könyvtár jellegén és típusán túlmenően a település demográfiai, gazdasági és kulturális jellemzői egyaránt meghatározzák a gyűjtemény összetételét is. Ezek számbavétele képezi jelen szabályzat alapját.

A könyvtár jellegét és feladatait az 1997. évi CXL. törvény a kulturális alapellátásról és a kulturális tárgyi örökség védelméről határozza meg. 49 §-ban leírja, hogy "A nyilvános könyvtár alapfeladatai:

- a). alapcélkitűzéseit küldetésnyilatkozatban és az állam illetve a fenntartó önkormányzat által jóváhagyott alapító okiratban közzé teszi;
- b). gyűjteményét folyamatosan fejleszti, megőrzi és rendelkezésre bocsátja;
- c). tájékoztat a könyvtár és a nyilvános könyvtári rendszer dokumentumairól és szolgáltatásairól;
- d). részt vesz a könyvtárközi kölcsönzésben;
- e). statisztikai adatokat szolgáltat."

A tiszavasvári Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár - Városi Könyvtár gyűjtőköre kiterjed a magyar könyvkiadásra, annak minden ágára, de a szakkönyvekből elsősorban azokat válogatja ki, amelyek a tájékoztatáshoz szükségesek. A fentiek alapján a tiszavasvári Városi Könyvtár jellegéből eredő alapfunkcióját a következőkben határozzuk meg: mint általános gyűjtőkörű, nyilvános, települési könyvtárnak alapfeladata a Tiszavasvári városában és annak vonzáskörzetében élő lakosság egészét szolgáló települési könyvtári

ellátás biztosítása. Arra hivatott, hogy állományában lévő dokumentumaival és könyvtári szolgáltatások közvetítésével maradéktalanul kielégítse a városban és vonzáskörzetében jelentkező igényeket.

2.12 A könyvtár típusa

A típusba sorolás a könyvtárak nagyságrendjéből, a könyvtári rendszerben elfoglalt helyéből és a szolgáltatások mélységéből következik. Könyvtárunk városi/települési, nyilvános közművelődési könyvtár, ennek megfelelően:

- A nemzeti könyvtermésből gyűjti az irodalom tartalmi egészét, válogatva a települési nyilvános könyvtárakban felmerülő igények alapján.
- A magyar nyelven megjelent kézikönyvek és általános segédkönyvek gazdag készletével rendelkezik.
- Válogatva gyűjti a magyar hirlap- és folyóirattermést a pénzügyi kerettől függően.
- Gyűjti Tiszavasvári városra és vonzáskörzetére vonatkozó könyveket, periodikákat, fotókat, filmeket és egyéb dokumentumokat, aprónyomtatványokat.
- Audio-vizuális részlegében gyűjti a CD lemezeket, DVD-eket, videókat, CD-ROM-okat, hangoskönyveket, melyek tartalmukkal szervesen illeszkedik a könyvtár gyűjteményébe.
- Törekszik a helyi szükségleteknek megfelelően beszerezni a nem hagyományos dokumentumokat.
- A 14 éven aluli fiatalok könyvtári ellátását gyermekrészlegével szolgálja. Számukra alkalmas gyűjteménnyel rendelkezik.

A fentieket figyelembe véve az egyes művek példányszámának megállapításánál az állománybeszerzési keret függvényében mindenkor figyelemmel kell lenni a tájékoztatás, a kölcsönzés, a gyermekrészleg igényeire.

A könyvtár jellegéből és típusából következő gyűjtőköri határokat, ezen belül a gyűjtés mélységét, tagozódását az általános társadalmi, használói igény, a település jellege, kulturális szintje és intézményi ellátottsága, gyűjteménye szabja meg.

2.13 Városi könyvtári funkciók

A könyvtár feladata, hogy a települési könyvtári szolgáltatásokkal, valamint a tudományos és szakkönyvtárak szolgáltatásainak közvetítésével elősegítse a lakosság általános és szakműveltségének gyarapodását, elősegítse a felnőttek és a gyerekek iskolán kívüli művelődési, tanulási, továbbképzési, olvasási igényeinek kielégítését.

2.2 Társadalmi igények

2.21 Általános igények

A terület jellegétől függetlenül a társadalmi igények általában az alábbi tevékenységekhez kapcsolódnak:

Munka

Ide soroljuk azokat az igényeket, amelyek a munkával, a termelés és közigazgatás irányításával, a vállalkozásokkal, a kereskedelemmel, mezőgazdasággal, a közalkalmazottak tevékenységével, vagyis a lakóhely területén fellelhető nagyobb foglalkozási csoportok munkájával kapcsolatban felmerülhetnek. A beszerzendő dokumentumok szintjét a felhasználók várható igényei határozzák meg. Ezen igények kielégítéséhez könyvek, folyóiratok, audio-vizuális és számítástechnikai dokumentumok szükségesek.

Tanulás, szervezett oktatás

Azok az igények tartoznak ide, amelyek a szervezett oktatással, tanulással kapcsolatban a tankönyveken túlmenően jelentkeznek az általános iskola, a középiskola, felsőoktatás és a felnőttoktatás, illetve a nem iskolarendszerű tanulás formáin. Az itt jelentkező igények részben szakkönyvekkel és szakfolyóiratokkal, hagyományos és nem hagyományos dokumentumok biztosításával elégíthetők ki.

Önképzés - önművelés

Ide soroljuk azokat az igényeket amelyek egyrészt a nem szervezett keretek között folyó önképzés (tanulás) terén, másrészt az eredeti szakmától eltérő ismeretek megismerése, a művelt ember sokoldalú tájékozódása során felmerülnek. Az önművelés és önképzés széles köre és lehetőségei miatt elvileg egyetlen szakterület sem rekeszthető ki a gyűjtésből. A közművelődési könyvtáraknak készen kell állniuk a szakmai továbbképzésben, az átképzésben résztvevők, a szakkörök és a pályázatra készülők segítségére.

Szórakozás, kikapcsolódás

E feladat elsősorban a szépirodalmi állománycsoport alakítása valamint a képes folyóiratok szempontjából jelent tennivalókat. A beszerzésnél figyelembe kell venni a könyvek irodalmi színvonalát, de a potenciális olvasói igényt is, amely nem csak az értékes irodalomra terjed ki.

2.22 Speciális igények

Az általános tájékoztatás igényén túl könyvtárunk válogatva gyűjti egy-egy hivatás, szakma vagy munkakör ellátásához szükséges irodalmat is.

2.221 Tájékoztatás

A könyvtári tájékoztatás iránti igény Tiszavasváriban kiterjed a könyvtári szolgáltatás majdnem valamennyi hagyományos formájára. A ténybeli és szakirodalmi tájékoztatás alapvető eszközei a kurrens és retrospektív bibliográfiák, repertóriumok, a magyar nyelven megjelenő általános- és szaklexikonok, bibliográfiai szintézisek és a számítógépes adatbázisok. A gyermekrészlegnek is rendelkeznie kell a megfelelő tájékoztatási segédeszközökkel.

2.222 Helyismereti szakkönyvtári szolgáltatások

Az igénybevevők köre igen széles, kiterjed a közigazgatási dolgozóktól az önkormányzati képviselőkhöz, az alsó-, közép- és felsőfokú oktatásban tanítókon és tanulókon túl, az érdeklődő olvasók széles körére. Gyűjtjük a városra, a városban élt vagy született, a városban élő, illetve Tiszavasvárral valamilyen kapcsolatban lévő személyekre vonatkozó irodalmat, a dokumentum fajtájától függetlenül (kivéve a levéltári anyagot).

3. Részletes gyűjtési utasítás

3.1 Általános kikötések

3.11 A gyűjtés mélysége

A tiszavasvári Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár - Városi Könyvtár gyűjtőköre a feladatainak megfelelően általános. Gyűjti a társadalomtudományi, a természettudományi, az alkalmazott tudományi és az egyes tudományágakra vonatkozó átfogó tudományos műveket, az ismeretterjesztő irodalmat, a szépirodalmi, az ifjúsági és gyermekkönyveket. Gyűjti a város jellegének, profiljának megfelelő műszaki, mezőgazdasági szakirodalmat. Kiemelten gyűjti az irodalom, a történelem, a művészetek és a helyismeret irodalmát.

3.12 Válogatás, teljesség, kiemelés

A tiszavasvári Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár - Városi Könyvtár típusából és méretéből eredően nem törekedhet valamennyi területen teljességre. Általában válogatva gyűjtünk. Az alapszintű, a középszintű és a felső szintű szakirodalmat is csak válogatva tudjuk beszerezni. Teljességre törekedve gyűjtjük a helyismereti jellegű dokumentumokat, válogatva a társadalomtudományi, művészeti, irodalmi, történelemtudományi, természettudományi, alkalmazott tudományi, műveket, valamint a magyar nyelvű szépirodalmat.

3.13 Időhatárok

Állománygyarapításunk elsősorban az újonnan megjelenő, korszerű ismereteket tartalmazó könyvekre terjed ki, esetenként azonban régebben kiadott könyveket is beszerzünk amennyiben kultúrtörténeti értéket képviselnek. Beszerzünk, vagy ajándékként elfogadunk minden ma is hasznosítható tartalmi értékkel rendelkező könyvet amennyiben anyagi helyzetünk lehetővé teszi, s iránta igény jelentkezik, a kiadási idejétől függetlenül.

3.14 Nyelvi keretek

Állományunk nagyrészt magyar nyelvű dokumentumokból áll. A nyelvtanulást szeretnénk segíteni, ezért a gyakrabban tanult nyelvekből folyamatosan kis gyűjteményeket alakítunk. Előszeretettel vásárolunk kétnyelvű könyveket felnőtt és gyermek olvasóink részére egyaránt.

3.15 Kiadványtípusok

A tiszavasvári Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár - Városi Könyvtár gyűjtőkörébe az alábbi dokumentumfélések tartoznak: könyvek, folyóiratok, heti- és napilapok, hanglemezek, kazetták, videokazetták, CD-k, DVD-k, CD-ROM-ok, hangskönyvek, számítógépes lemezek, kéziratok, fénymásolatok, térképek, fotók, aprónyomtatványok.

3.16 Példányszám

A várható igényeknek megfelelően egyes keresett könyvekből célszerű lenne több példány beszerzése, amennyiben a könyvtár anyagi helyzete, az állománybeszerzési kerete ezt lehetővé teszi.

4. Különgyűjtemények. Elkülönített könyvtári egységek gyűjtőköri utasítása

4.1 Olvasótermi kézikönyvtár

A kézikönyvtár állományát az általános tájékoztatáshoz, illetve tájékozódáshoz, az irodalmi és egyéb tárgyú és a tájékoztatáshoz szükséges magyar nyelven megjelent kézikönyvekkel, különféle tájékoztatási segédletekkel gyarapítjuk. Ide kerülnek az értékesebb, gazdagon illusztrált kiadványok, itt helyezzük el a gyűjtőkörbe tartozó bibliográfiákat, az egyes tudományágak legfontosabb monográfiáit, kalauz jellegű szintéziseit, az általános és szaklexikonokat stb. A hagyományos könyvtári anyagokat kiegészítik a számítógépes adatbázisok, CD-ROM-ok, melyek a tájékoztatás és az egyéni ismeretszerzés nélkülözhetetlen eszközei.

4.2 Segédkönyvtár

Itt helyezzük el a könyvtári szakirodalmat, a könyvtártudomány és a közművelődés alapvető kézikönyveit, a módszertani kiadványokat. A feldolgozó munka segítésére itt található az állománygyarapítás és feldolgozás kérdéseivel foglalkozó elméleti és gyakorlati útmutatást adó könyvek valamint a szabványok, ETO-táblázatok.

4.3 Folyóirat részleg

A megvásárolt periodikák jelentős részét 1-5 éven belül kiselejtezzük, tartósan azokat a folyóiratokat őrizzük meg, melyek avulása csak hosszú idő alatt, s akkor is csak részlegesen következik be. A helyismereti vonatkozású időszaki kiadványok teljes körét megőrizzük, köttetjük.

4.4 Zenei részleg

Zenei részlegünkben a hanglemezek, CD-k, DVD-k, kazetták, videokazetták találhatóak. A hangzó anyag jelentős részét a komolyzenei felvételek képezik. Beszerzendők ezeken kívül válogatva az értékesebb könnyűzenei felvételek, a jazz- és a népzene dokumentumai és a nyelvi és irodalmi lemezek, kazetták. Mikrobarázdás lemezeinket óvjuk, őrizzük, anyagi lehetőségeink szerint igyekszünk minden fontosabb művet korszerű adathordozón, CD-n, DVD-n is beszerezni.

Részletezve:

- Állományunk átfogó képet adjon a zeneirodalom egészéről. A kiemelkedő alkotók mellett tartalmazza a kevésbé jelentős, de egy-egy zenei korszakra mégis jellemző szerzők műveit. Nem elhanyagolható a kortárs alkotások beszerzése. Teljességre törekedve gyűjtjük a magyar zeneszerzők felvételeit.

- Törekszünk az ismert előadóművészek jelesebb felvételeinek beszerzésére,

- Gyűjtőkörünkbe tartoznak a népzenei - elsősorban a magyar - felvételek. - Igen nagy igény mutatkozik a könnyűzenei felvételek iránt, ezeket azonban ennek ellenére csak válogatva gyűjtjük, a legkiválóbb együttesek és előadóművészek lemezeit szerezzük csak be.

- Beszerezzük a nyelvtanuláshoz szükséges hangzó anyagokat, itt a beszerzésnek csupán az anyagi korlátok szabnak határt.

- Gyűjtjük az irodalmi CD-ket, hangoskönyveket.

- Célunk, anyagi lehetőségeink függvényében, hogy gazdag gyűjteményt alakítsunk ki, lépést tartva a fejlődéssel, biztosítanunk kell olvasóink számára a legkorszerűbb tájékoztatói eszközöket, a legújabb szakirodalmat és szépirodalmi munkákat is.

4.5 Helyismeretei gyűjtemény

E gyűjtemény célja a helytörténeti anyag megőrzése, a kutatómunka támogatása, az egészséges lokálpatriotizmus kialakítása a város polgáraiban, valamint a helyi közigazgatási, gazdasági tevékenység és az oktatás támogatása. Ennek megfelelően teljességgel gyűjtünk minden olyan dokumentumot amely Tiszavasvári város természeti világára, gazdasági és kulturális életére, földrajzára, társadalmi viszonyaira, történetére, hagyományaira, népszokásaira és egyéb emlékeire vonatkozik. Gyűjtőkörünkbe tartozik:

- A Tiszavasváriban született és a város életében jelentős szerepet játszó személyek életével, munkásságával kapcsolatos kiadványok;
- Helyi vonatkozású művek kézírata, pl. naplók, levelek, dolgozatok, képviselő-testületi jegyzőkönyvek, minden olyan anyag, amely nem levéltári anyagok;
- Teljeskörűen beszerezzük a kiadás helyétől függetlenül az olyan nyomdatermékeket, amelyek a városra vonatkoznak;
- Válogatva gyűjtjük Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fontosabb helyismereti vonatkozású anyagát;
- Gyűjtjük a városról és környékéről készített térképeket;
- Teljes körűen gyűjtjük a helyi sajtó termékeit, valamint teljességre törekedve az országos periodikákban megjelenő tiszavasvári vonatkozású cikkeket, híradásokat;

4.6 A gyermekrészleg gyűjtőköre

A gyermekkönyvtár feladata a 14 éven aluli olvasók kiszolgálása, ezen belül az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, az iskolákkal való kapcsolat révén az iskolai oktató-nevelő munka segítése, valamint a gyermekolvasók felkészítése a felnőtt részleg használatára. Ezek figyelembe vételével kell kialakítani a gyermekkönyvtár állományát.

4.6.1 Kézikönyvtár

A kézikönyvtár bizonyos fogalmak tisztázásához, az iskolai anyag bővítéséhez, a gyermekek szókincsének és íráskészségének fejlesztéséhez nyújt segítséget. Az ismeretek gyarapításának, a tények, adatok ellenőrzésének is fontos eszköze. Rendszeres használata felkészíti a gyermekeket arra, hogy később munkájukat tökéletesebben végezhessék a könyvek segítségével. Cél, hogy a könyv, az adatbázisok használata is munkaeszközzé váljon. Mindezek figyelembe vételével beszerezzük a gyermekkönyvtár részére az általános lexikonokat és a számukra jól használható szaklexikonokat, egy-egy tudomány összefoglaló kézikönyveit, szótárakat, képzőművészeti albumokat, a szórakozás, a játék, a sport könyveit, összefoglaló földrajzi, életrajzi, történelmi munkákat, valamint az egyes népek történetét bemutató irodalmat. Beszerezzük a szépirodalmi antológiákat, versgyűjteményeket, egy-egy eseményhez kapcsolódó műsor-összeállításokat. A kézikönyvtár összeállításánál szem előtt tartjuk a használók életkori sajátosságait.

Helyet kapnak a kézikönyvtárban azok a pedagógiai, módszertani kiadványok, a könyvtári munkára vonatkozó irodalom, a pedagógusok számára megjelenő útmutatók, amelyek a gyermekkönyvtáros számára feladatai ellátásához szükségesek.

A gyarapítás módjai

- Vásárlás: önkormányzati költségvetési összeg, pályázati, támogatási források, érdekeltségnövelő támogatás, SZJA 1% felajánlás függvényében történik.
- Ajándék: a könyvtár meghatározott példányszámban elfogad ajándékként felajánlott dokumentumokat, tiszteletpéldányokat, de csak a gyűjtött dokumentumtípusokat, s azokat, melyek illeszkednek a gyűjtőkörébe.
- Kötelesepéldány: városi könyvtár a helyi vonatkozású sajtótermékekből kötelesepéldányt kap.

Állományapasztás

Az állományapasztás az állomány alakításának éppen olyan fontos része, mint az állománygyarapítás. Állományapasztásra a következő esetekben kerül sor:

- a rendszeres állománygondozás során tartalmilag avultnak nyilvánított könyvek kivonása;
- az évek óta nem kölcsönzött könyvek kivonása;
- elvesztett, megrongálódott dokumentumok selejtezése.

Az apasztást rendszeresen, legalább évenként kell elvégezni, a selejtezési jegyzőkönyvek dokumentumtípusonként és az apasztás okainak megfelelően készülnek.

Az állományapasztás szempontjai:

- elavulás
- fölőspéldány
- természetes elhasználódás, rongálódás
- hiány.

A szépirodalmi művek esetében leggyakoribb szempont a rongálódás, szak-és ismeretterjesztő irodalom esetében az elavulás és a rongálódás.

Az állományapasztásra vonatkozó előírásokat az 1997.évi CXL. törvény tartalmazza.

„60/A (3) A könyvtári dokumentumok nyilvántartásának tartalmát, a nyilvántartás vezetésére vonatkozó szabályokat, a könyvtári dokumentumok selejtezésének, továbbá az állományból való kivezetésének szabályait a miniszter rendeletben állapítja meg. A könyvtár által nyilvántartott dokumentum csak e törvényben és a miniszter rendeletében meghatározott esetekben és módon vezethető ki az állományból.

(4) A könyvtár gondoskodik a könyvtári dokumentumok feltárásáról, rendelkezésre bocsátásáról és az archiválásra vonatkozó szabályok figyelembevételével történő megőrzéséről.

(5) A könyvtári állomány ellenőrzésének szabályait a miniszter rendeletben határozza meg.”

Jelenleg a könyvtári állomány ellenőrzése, leltározása és állományból való törlése, kivonása a 3/1975 (VIII.17) KM -PM rendelet alapján történik.

A könyvtári dokumentumok beszerzésénél figyelembe vesszük a használói, olvasói igényeket, ennek érdekében, olvasói, használói elégedettségvizsgálatot végzünk évente.

Tiszavasvári, 2016. szeptember 12.

.....
Bohács József
igazgató

.....
Kulcsár Lászlóné
könyvtárvezető

3. melléklet

